

Demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö

18.2.2019

VN/868/2018

DEMOKRATIAVERKOSTON KOKOUS 1/2019

Paikka: oikeusministeriö, Eteläesplanadi 10, kh. Kiinnitys

Läsnä: Johanna Suurpää (OM, pj), Eeva Attila (TEM), Markku Mölläri (VM), Tommi Nieppola (LVM), Teija Pellikainen (PLM), Leena Seitovirta (SM), Annamari Tornikoski (UM), Maria Wakeham-Hartonen (OM, siht), Niklas Wilhelmsson (OM, siht)

Poissa: Leena Aaltonen (OKM), Jenni Ala-Peijari (VM), Sarita Friman-Korpela (STM), Pekka Harju-Autti (YM), Sirpa Kekkonen (VNK), Rauno Merisaari (UM), Kaisa Oksanen (VNK), Timo Tuurihalme (PLM), Vesa Vuorimaa (MMM), Pekka Väisänen (MMM)

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Suoritettiin esittäytymiskierros.

2. Kokouksen asialistan ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin kokouksen asialista ja edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Jäsenmuutosten toteaminen

Todettiin seuraavat jäsenmuutokset verkostossa:

kehityspolitiikan neuvonantaja Lotta Valtosen tilalle kehityspolitiikan neuvonantaja Annamari Tornikoski (UM);

neuvotteleva virkamies Päivi Kantasen tilalle lainsäädäntöneuvos Eeva Attila (TEM);

neuvotteleva virkamies Katariina Kilpeläisen tilalle erityisasiantuntija Tommi Nieppola (LVM).

4. Demokratiapoliittisen toimintaohjelman raportointi ja loppuarviointi

Todettiin, että kokouksen tavoitteena on koostaa demokratiapoliittisen toimintaohjelman seurantaraportti ulkoisen arvioinnin aineistoksi.

Wilhelmsson esitteli ohjelman seurantaraporttiluonnosta ja muistutti PeV:n toimintaohjelmaan koskevista kommentteista. Wilhelmsson lisäsi, että seuraavan

hallituskauden demokratiapoliittisiin linjauksia taustoittavat mm. oikeusministeriön tulevaisuuskatsaus, hallitusohjelmavalmistelu sekä kansliapäälliköiden Mahdollisuudet Suomelle –asiakirja. Lisäksi oikeusministeriö on tilannut selvityksen nykyisen perustuslain toimivuudesta ja mahdollisista tarkistamistarpeista. Selvitystä käytetään harkittaessa, tulisiko perustuslain tarkistamista varten asettaa valmisteluhanke seuraavalla hallituskaudella. Selvityksen toteuttajaksi on valittu Helsingin yliopiston emeritusprofessori Mikael Hidén.

Käytiin läpi toimintaohjelman hankkeiden raportointia. **Puuttuvat hanketiedot tulee lähettää sihteeristölle 26.3. mennessä.** Myös maakuntauudistuksesta tulee raportoida, ja pohtia, miten työtä voisi hyödyntää jatkossa. Olisi esimerkiksi hyvä tuoda esille, miten maku- ja sotetyössä on kehitetty virkamiestyötä ja poikkihallinnollisuutta.

Wilhelmsson totesi, että verkoston toimikausi päättyy 30.6.2019, joka on määräaika myös toimintaohjelman arvioinnille. Oikeusministeriö pohtii, voisiko demokratiapoliittista toimintaohjelman sekä perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman ulkoisia arviointeja yhdistää. Yhteinen arviointi tukisi myös asioiden edistämistä tulevalla hallituskaudella.

Todettiin, että raporttiluonnos on helposti luettava, hyvä kuvaus suomalaisen demokratian tilasta. Rakennetta voisi kehittää niin, että johtopäätökset ja yhteenveto esitettäisiin painopisteittäin keskeisten onnistumisten ja kehittämiskohteiden osalta.

Päätettiin, että raportin tulisi käsitellä lyhyesti demokratian tilaa ja haasteita kansainvälisesti. Sovittiin, että ulkoministeriö laatii pohjatekstin. Tuotiin esille, että raportti vaatisi myös kokonaisuuden parempaa hahmottamista, esimerkiksi kuvauksen Suomen yleisesti poliittisesta ilmapiiristä, joka kaipaisi nostetta. Pohdittiin esimerkiksi, miltä sotien kaatumisprosessi näyttäytyy kansalaisten kannalta. Toinen esille tuotava

näkökulma on valtioneuvoston lainvalmistelun kehittäminen ja tukeminen, ja erityisesti aikataulujen kiireisyys, joka ei jätä aikaa riittävän huolelliselle valmistelulle tai näkökantojen yhteensovittamiselle.

Kerrottiin Per Stenbäckin tuoreesta kirjasta, jossa myös käsitellään demokratiapoliittista toimintaohjelmaa. Pidettiin tärkeänä korostaa, että toimintaohjelman tavoitteen painopistealueena on lainvalmistelutyön sijaan ollut demokratiaan liittyvän tuoreen lainsäädännön toimeenpano.

5. Demokratiapoliittisen asiantuntijaseminaarin suunnittelu

Esiteltiin seminaarin ohjelmaluonnos. Ehdotettiin, että kevään seminaarissa fokus voisi olla eriarvioistumisessa ja vähemmistöjen oikeuksissa. Voitaisiin esimerkiksi pyytää yhdenvertaisuusvaltuutetun ja lapsiasiainvaltuutetun kommenttipuheenvuorot puheenvuorot Sitran ja e2:n esityksiin.

Päätettiin etsiä seminaarille sopiva aika ja ottaa edellä mainitut evästyksiset huomioon. Lisäksi jatketaan pohdintaa siitä, tarvitaanko tulevaisuudessa temaattisten keskustelujen sarja laajemmalla kohderyhmällä. Pidettiin tärkeänä osallistaa myös puolueet ja kansalaisyhteiskunta vuoropuheluun uuden hallituskauden alussa.

6. Muut asiat

Kerrottiin ministeriöiden tulevaisuuskatsauksista. Oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön tulevaisuuskatsauksissa korostuivat luottamus, osallisuus ja yhteiskunnan muutos. Demokratiaverkostossa voidaan jatkossa vaihtaa näkemyksiä hallitusohjelmavalmistelusta.

Muistutettiin, että valtioneuvoston demokratiaverkoston yksi tehtävä on vapaaehtoistoiminnan edellytysten valtioneuvostotasoinen koordinointi. Ajankohtaisina asioina mainittiin hallituksen säädösten sujuvoittamistyö ja ko. hankkeen alatyöryhmä.

Kerrottiin hankkeen loppuseminaarista, joka järjestetään maaliskuun lopulla. Hankkeen yhteenvedona voidaan todeta, että muutostarpeet koskivat enemmän ohjeita kuin säädöstasoa. Jatkossa olisi pohdittava valtioneuvoston demokratiaverkoston roolia ja suhdetta eduskunnan vapaaehtoistoiminnan tukiverkoston.

Kerrottiin, että lobbarirekisterin (avoimuusrekisterin) valmistelu jatkuu tulevalle hallituskaudella. Linjauksen teki eduskunnan puhemies Paula Risikko yksimielisen työryhmän johtopäätösten pohjalta.

Valtionavustusten kehittämis- ja digitalisointityö on lähtenyt käyntiin valtiovarainministeriön koordinoimana.

Oikeusministeriö on asettamassa työryhmän valmistelemaan yhteisömuotoista kansalaistoimintaa koskevan lainsäädännön uudistamista.

Euroopan unionin neuvoston loppupäätelmät demokratiatuesta ovat tulossa päivitykseen, ja ulkoministeriö seuraa asiaa.

Suomen EN- ja EU-puheenjohtajuuskausilla vaalien turvallisuus on nousemassa teemaksi.

Seuraava verkoston kokous järjestetään kun arviointi on valmis. Samalla pohditaan aiheeseen liittyvän valtioneuvoston sisäisen toiminnan kehittämistä.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10:05.